

ЗМІСТ

ПРЕССЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ	3
СЛОВО ПРАКТИКАМ	
Микола Сенченко. Від Гутенберга до ери комп'ютерів	7
150 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	
Тетяна Кобрицька. Леся Українка в духовному просторі Білорусі	28
ЯКІСТЬ ОСВІТИ	
Андрій Вітченко, Анастасія Вітченко. Національна стратегія управління якістю вищої освіти в Україні: наслідування чи змагальність?	51
АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ	
В'ячеслав Рагойша. Педагог і вчений Іван Денисюк у системі українсько-білоруської національної контактології	65
ЗАПРОШУЄМО ДО ДИСКУСІЇ	
Костянтин Корсак, Юрій Корсак. Аналіз новітніх спроб сформувати стратегію прогресу України	79
УКРАЇНА І СВІТ	
Наталія Варга, Богдана Гвоздецька. Мобільність студентів ЗВО прикордоння (за результатами соціологічного дослідження)	94
Вища освіта і наука: огляд періодичних видань	103
Contents	127

Головний редактор — К.М. Левківський

Редакційна колегія: К.С. Абдієв (Казахстан); В.П. Андрущенко; В.Д. Базилевич; В.І. Бондар; Л.В. Губерський; Т.-Л. Деордіца; Р.О. Додонов; М.Б. Євтух; Т.О. Коломоєць; А.Є. Конверський; В.Г. Кремень; А.І. Кузьмінський; В.І. Кушерець; І.Ф. Надольний; І.Ф. Прокопенко; В.Я. Тацій; О.Л. Шевнюк; В.С. Щербина

Над випуском працювали: В.П. Розумний, Л.В. Кирпич, Ю.М. Слуцька — відповідальний секретар, С.А. Михайлова, Л.С. Кулешова, О.С. Кузуб, І.А. Олійник

На першій сторінці обкладинки — портрет Лесі Українки (колір fix_ you pics), Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки, Музей Лесі Українки у Києві, видання творів Лесі Українки у 14 томах, Волинський національний університет імені Лесі Українки (фото з мережі).

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України: 21876

Журнал “Вища школа” внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогіки (Постанова президії ВАК України від 22.12.2010 № 1-05/8) та філософії (Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 № 1-05/5) на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво КВ № 12864-1748ПР від 27.06.2007. Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Журнал поширюється лише за передплатою. Авторський примірник можна придбати у книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; **факс:** (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua **http://www.znannia.com.ua**

Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Підписано до друку 26.02.2021. Формат 70x100 1/16.

Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура Academy.

Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 11,2. Наклад 450 пр. Зам. №

© “Вища школа”, 2021

УДК 316.444

**Наталія
Варга**

Доцент кафедри соціології та соціальної роботи Ужгородського національного університету, доктор соціологічних наук, доцент

**Богданна
Гвоздецька**

Доцент кафедри правознавства, соціології та політології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, кандидат соціологічних наук, доцент

МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЗВО ПРИКОРДОННЯ (за результатами соціологічного дослідження)

Стаття присвячена дослідженню й аналізу настроїв мобільності серед студентів закладів вищої освіти прикордонних регіонів України як важливого чинника їхньої життєвої перспективи. Представлено результати соціологічного дослідження, проведеного серед студентів у 2018/19 навчальному році. Результати дослідження показали, що траєкторія професійних планів респондентів спрямована на зовнішню трудову міграцію, що негативно позначиться на економічному розвитку регіонів у зв'язку з утратою перспективного трудового ресурсу.

Ключові слова: студенти, мобільність, стажування, прикордоння, міграція.

Роль кордонів з плином часу постійно змінювалася залежно від історичних, політичних, географічних та інших характеристик місцевості. Транскордонні контакти послаблюються або посилюються залежно від геополітичних умов, тому глибина інтеграції також змінюється¹. Позиція молодого покоління, що проживає на транскордонних територіях, де відчуваються негативні

¹ Dragneva R. The EU-Ukraine Association Agreement and the challenges of inter-regionalism / R. Dragneva K. Wolczuk // Review of Central and East European Law. — 2014. — № 39(3-4). — P. 213—244.

наслідки глобалізації як форми зростання нерівності, може бути набагато негативнішою для молоді. Ці території, як правило, менш розвинуті в соціально-економічному плані, вищий рівень безробіття, гірша інфраструктура, нижчі доходи, а еміграція вища. Усі ці несприятливі чинники можуть призводити до формування феномену аномії, “ефекту пограниччя” і впливати на поведінкові стратегії молоді у транскордонних регіонах.

Різкі відмінності в умовах життя в країнах, які інтегрувались у структури Європейського Союзу, та в Україні молодь спостерігає через дотичність значної кількості громад до кордону з ЄС та розширення мережі транскордонного транспортного сполучення. Тому відбуваються доцентрові переміщення людського та соціального капіталів молоді до великих міст (Львів, Київ, Прага, Будапешт тощо). Це призводить до деградації освітньої та культурної сфер регіонів. Водночас формується специфічний соціальний портрет молоді у вигляді нової форми соціальної взаємодії та використання соціальних ресурсів, побудованих на полікультурності, транскордонних економічних практиках. Відсутність ефективних умов для самовдосконалення та адаптації молоді в суспільстві призводить до масових міграцій і негативно позначається на розвитку країни, при цьому зростають демографічні проблеми, що тягнуть за собою проблеми економічного зростання та пенсійного забезпечення, старіння нації.

На думку експертів, особливість процесу у тому, що міжнародні переміщення за кордон помолодшали, молодь із вищою освітою і знанням іноземної мови стала частіше виїжджати в пошуках роботи. Останнє дослідження “Research&BrandingGroup” показало, що найсильніші емігрантські настрої саме серед молоді: 55 % українців до 30 років готові покинути країну, серед тридцятирічних готові емігрувати 47 %².

Вагомий внесок у дослідження теорії і практики міжнародної трудової міграції зробили В. Євтух, Е. Лібанова, О. Малиновська, І. Прибиткова, М. Шульга. Еміграційні настрої досі не привернули значної уваги сучасних дослідників, проте ця проблематика присутня у низці розвідок з міграційної тематики таких авторів, як Є. Красинця, Ю. Платонова, Т. Юдіна. Роботи О. Дейнеко, Г. Остроухової, Л. Сокурянської, Р. Шейко, Г. Щерби присвячені еміграційним настроям пострадянського студентства, соціально-економічним наслідкам міграції молоді з України.

Мета пропонованої статті — проаналізувати мобільність студентів ЗВО прикордоння за результатами опитування студентів.

У 2018/19 навч. році у співпраці з Центром досліджень та розвитку вищої освіти університету Дебрецена (CHERD-Hungary) автори взяли участь у міжнародному соціологічному дослідженні “Роль соціальних і організаційних чинників у випадінні студентів з навчального процесу” в закладах вищої

² Перспективні українці дедалі частіше виїжджають за кордон : статистика. 2017 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://svitua.com.ua/news/201701/2236-perspektyvni-ukrayinci-dedalichastishe-vyvizhdzhayut>.

освіти Східного регіону Угорщини, Словаччини, Румунії, Сербії та України³. Автори проекту також брали участь у дослідженні цієї проблематики в рамках дослідницьких проектів: “Молодь у сучасних євроінтеграційних процесах: правові, історико-політичні та соціокультурні аспекти” (керівник — професор С. Щудло, місто Дрогобич)⁴.

Дослідження проводилося методом роздаткового анкетування серед студентів другого курсу денної форми навчання закладів вищої освіти в Україні. Взяли участь студенти Ужгородського національного університету, Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ, Мукачівського державного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Одеського національного політехнічного університету (вибірка $n = 319$).

Мобільність як ресурс людського капіталу на особистісному рівні характеризується здатністю індивіда якісно вдосконалюватися і швидко адаптуватися до нових умов життєдіяльності, спроможністю до цілеспрямованої зміни свого соціального статусу, професійної належності, сфери зайнятості, виду трудової діяльності, робочого місця, території проживання тощо.

Ми прагнули з'ясувати досвід студентів перебування за кордоном через програму академічної мобільності. Відповідаючи на питання “Чи брали Ви участь у програмі обміну студентів?”, більшість респондентів вказали на відсутність такого досвіду (92,3 %) і тільки 7,7 % опитаних відповіли, що мають такий досвід. У розрізі міст дослідження показало, що із практикою програм з обміну студентів більшою мірою знайомі студенти Ужгорода (15,5 % серед опитаних) та Одеси (8 % відповідно) (табл. 1).

Таблиця 1. Розподіл відповідей студентів на запитання “Чи брали Ви участь у програмі обміну студентів?”, %

Відповідь	Ужгород	Дрогобич	Одеса
Так	15,5	1,0	8,0
Ні	84,5	99,0	92,0

Важливо було також з'ясувати основні перепони, які заважають навчанню студентів за кордоном. Адже, як свідчить дослідження, закордонна освітня мобільність українських студентів на досить низькому рівні. Серед основних чинників, які, на думку студентів, стоять на заваді їхній мобільності, такі:

³ Варга Н.І. Еміграційні настрої молоді Центрально-Східної Європи / Н.І. Варга, Б.Г. Гвоздецька, Н.О. Нікон // Габітус : наук. журнал / Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — 2020. — Вип. 12. — Т. 2. — С. 92—97.

⁴ Варга Н.І. Зайнятість молоді на пограниччях Центрально-Східної Європи / Н.І. Варга // Вісник Львівського університету / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Серія: Соціологічна. — 2016. — Вип. 10. — С. 174—182.

незадовільний рівень знання іноземної мови — 29,3 %; страх перед незнайомою ситуацією — 24,6 %; віддаленість від рідних — 22,4 % опитаних. Ще одним важливим чинником, що впливає на вибір студентів, — це додатковий фінансовий тягар: відповідь “ближче до “так” обрали 44,0 % та “цілком “так” — 21,5 %. Отже, ці чинники створюють суттєвий бар’єр в освітній мобільності студентів (табл. 2).

Таблиця 2. Розподіл відповідей студентів на запитання “Що на Вашу думку ускладнює навчання у ЗВО за кордоном?”, %

Відповідь	Зовсім “ні”	Ближче до “ні”	Ближче до “так”	Цілком “так”	Не знаю
Незадовільний рівень знання іноземної мови	14,8	14,1	41,0	29,3	0,7
Брак інформації від власного ЗВО	18,5	29,5	29,8	17,2	5,0
Віддаленість від своїх близьких	22,1	19,2	33,4	22,4	2,9
Додатковий фінансовий тягар	11,4	20,8	44,0	21,5	2,3
Страх перед незнайомою ситуацією	17,8	15,8	40,1	24,6	1,7
Брак мотивації	24,8	23,8	33,3	15,5	2,6
Навчання за кордоном не знадобиться вдома	39,5	30,4	15,2	10,8	4,1
Навчання за кордоном важко інтегрувати у програму ЗВО вдома	19,5	34,6	26,2	11,4	8,4
Проблема визнання міжнародних курсів у своєму ЗВО	22,1	39,1	25,4	6,4	7,0
Адміністративні труднощі (віза тощо)	33,9	32,9	21,1	10,1	2,0
Незадовільний рівень знань	27,5	29,5	29,2	9,2	4,7
Неоптимальний доступ до програм студентської мобільності	23,3	33,3	25,3	10,4	7,6

У розрізі досліджуваних міст слід зауважити, що для студентів Дрогобича (35,9 %) і Закарпаття (22,5 %) основною перешкодою є низький рівень знання іноземної мови, а для студентів Одеси — додаткове фінансове навантаження та побоювання перед незнайомою ситуацією (32,0 %). Утім, для студентів Дрогобича (45,3 %) та Закарпаття (37,3 %) така перешкода, як додаткові фінансові тягарі, також є вагомим чинником. Побоювання перед незнайомою ситуацією також перешкоджає студентам Одеси (42,0 %) й Закарпаття (39,2 %). Цікавим є той факт, що студентам бракує мотивації, на це вказали респонденти Ужгорода (“цілком “так” — 20,6 %) і Закарпаття (“ближче до “так” — 39,3 %) (табл. 3).

Н. Варга, Б. Гвоздецька. Мобільність студентів ЗВО прикордоння (за результатами соціологічного дослідження)

Таблиця 3. Розподіл відповідей студентів на запитання “Що на Вашу думку ускладнює навчання у ЗВО за кордоном?” за містами, %

Відповідь	Ужгород				Дрогобич				Одеса						
	Зовсім “ні”	Влижче до “ні”	Влижче до “так”	Цілком “так”	Не знаю	Зовсім “ні”	Влижче до “ні”	Влижче до “так”	Цілком “так”	Не знаю	Зовсім “ні”	Влижче до “ні”	Влижче до “так”	Цілком “так”	Не знаю
Незадовільний рівень знання іноземної мови	10,8	22,5	38,2	22,5	0,0	5,1	14,5	42,7	35,9	1,7	28,0	12,0	36,0	24,0	0,0
Брак інформації від власного ЗВО	15,7	27,5	33,3	13,7	0,0	12,0	33,3	25,6	13,7	12,8	26,0	26,0	26,0	22,0	0,0
Віддаленість від близьких	12,7	30,4	34,3	22,5	0,0	28,2	16,2	34,2	13,7	7,7	22,0	20,0	28,0	30,0	0,0
Додатковий фінансовий тягар	8,8	34,3	37,3	19,6	0,0	11,1	25,6	45,3	10,3	6,0	12,0	16,0	40,0	32,0	0,0
Страх перед незнайомою ситуацією	12,7	27,5	39,2	15,7	0,0	20,5	19,7	31,6	21,4	4,3	16,0	10,0	42,0	32,0	0,0
Брак мотивації	17,6	22,5	26,5	20,6	0,0	23,1	14,5	39,3	12,0	6,8	30,0	30,0	28,0	12,0	0,0
Навчання за кордоном не знадобиться вдома	27,5	27,5	12,7	9,8	0,0	43,6	24,8	13,7	3,4	10,3	38,0	28,0	16,0	18,0	0,0
Навчання за кордоном важко інтегрувати у програму ЗВО вдома	15,7	30,4	27,5	17,6	0,0	18,8	27,4	25,6	3,4	21,4	20,0	48,0	20,0	12,0	0,0
Проблема визнання міжнародних курсів у своєму ЗВО	19,6	34,3	28,4	9,8	0,0	22,2	38,5	14,5	2,6	17,9	20,0	44,0	30,0	6,0	0,0

Закінчення табл. 3

Відповідь	Ужгород				Дрогобич				Одеса					
	Зовсім "ні"	Влижче до "ні"	Влижче до "так"	Цілком "так"	Зовсім "ні"	Влижче до "ні"	Влижче до "так"	Цілком "так"	Зовсім "ні"	Влижче до "ні"	Влижче до "так"	Цілком "так"	Не знаю	
Адміністративні труднощі (віза тощо)	24,5	27,5	11,8	15,7	0,0	33,3	25,6	6,8	5,1	46,0	28,0	20,0	6,0	0,0
Незадовільний рівень знань	11,8	22,5	25,5	9,8	0,0	20,5	29,1	11,1	12,0	42,0	28,0	26,0	4,0	0,0
Неоптимальний доступ до програм студентської мобільності	17,6	27,5	20,6	8,8	0,0	23,9	27,4	9,4	18,8	30,0	40,0	20,0	10,0	0,0
	102 студенти — 100 %				117 студентів — 100 %				100 студентів — 100 %					

Н. Варга, Б. Гвоздецька. Мобільність студентів ЗВО прикордоння (за результатами соціологічного дослідження)

Отже, можна зробити висновки, що основними перешкодами, на думку студентів досліджуваних міст, на шляху до їхнього навчання за кордоном є недостатній рівень знання іноземної мови та страх перед незнайомою ситуацією. Ще одним, на думку студентів, вагомим чинником-перешкодою є додатковий фінансовий тягар, а також брак мотивації.

Як демонструють результати дослідження, майже 71,7 % опитаних не планують працювати за кордоном, однак третина студентів (28,3 %) мають такі наміри, найбільше таких студентів в Ужгороді (34,7 %) та Дрогобичі (32,1 %) (табл. 4). У цих регіонах така практика звична. Багато студентів на літніх канікулах їде за кордон на сезонні роботи, щоб покращити своє фінансове становище.

Таблиця 4. Розподіл відповідей студентів на запитання “Чи плануєте працювати за кордоном під час навчання у ЗВО?” за містами, %

Відповідь	Ужгород	Дрогобич	Одеса
Так	34,7	32,1	18,0
Ні	65,3	67,9	82,0

Насторожує те, що після закінчення ЗВО близько третини студентів готові виїхати за кордон на довготривале перебування. Так 23,1 % опитаних студентів зазначили, що хочуть залишитися там назавжди, а 12,2 % молодих людей висловили бажання до виїзду на тривалий термін, але з можливим поверненням додому. На короткий термін покинути батьківщину готові 14,1 % респондентів. Не змогли визначитися з відповіддю 39,4 % молодих людей. Частка тих, хто за жодних обставин не хочуть і не готові покинути теперішнє місце проживання, склала 11,2 % (табл. 5).

Таблиця 5. Розподіл відповідей студентів на запитання “Чи плануєте після отримання диплому працювати за кордоном?”, %

Бажання працювати за кордоном	%
Так, хочу переселитися	23,1
Так, на тривалий термін, але жити там не хочу	12,2
Так, на короткий термін	14,1
Не знаю	39,4
Однозначно не хочу	11,2

На жаль, трудова міграція молоді України характеризується ознакою безповоротності. Особливо через те, що знайти роботу вдома із заробітком, який вони отримали в Європі, практично неможливо. Проблема трудової міграції

молоді для України стає надзвичайно серйозною, адже, окрім міграційних процесів, тут відбувається жахливий демографічний спад. Хотілося б звернути увагу, що міграція молоді може бути як позитивним, так і негативним явищем. Позитивною вона є у тому разі, коли молодь з-за кордону повертається додому, отримавши там хорошу європейську освіту, досвід життя та роботи. Негативним явищем вона стає тоді, коли молодь не повертається з-за кордону, країна втрачає освічену, мобільну та активну верству населення.

З'ясувавши складний, багатоаспектний характер мобільності, який виявляється в готовності індивіда до якісних змін у житті, ми прийшли до висновку, що мобільність як актив людського капіталу на особистісному рівні характеризується здатністю індивіда якісно вдосконалитися і швидко адаптуватися до нових умов життєдіяльності, спроможністю до цілеспрямованої зміни свого соціального статусу, професійної належності, сфери зайнятості, виду трудової діяльності, робочого місця, території проживання на інші.

Така ситуація потребує ретельного аналізу науковців і відповідних цим викликам адекватних дій на рівні законодавчої та виконавчої влади. Мають бути сформовані важелі втримання молодих людей на батьківщині за рахунок високих стандартів життя та привабливих умов праці, можливості зростати та розвиватися.

Описані міграційні процеси призводять до зниження творчого, інтелектуального та інноваційного потенціалу розвитку регіону. Відповідно, вся ця кризова ситуація зумовлює необхідність швидкого реагування державних органів управління та місцевого самоврядування. Нагальним стає розроблення комплексу заходів, спрямованих на створення умов для зайнятості молоді.

Список використаних джерел:

1. *Dragneva R.* The EU-Ukraine Association Agreement and the challenges of inter-regionalism / R. Dragneva K. Wolczuk // Review of Central and East European Law. — 2014. — № 39 (3-4). — Р. 213—244.
2. *Hardi T.* Theoretical Models of Cross-border Integration. Sociálnístudia / T. Hardi, A. Uszkai // Social Studies. — 2017. — № 1. — Р. 9—30.
3. Перспективні українці дедалі частіше виїжджають за кордон : статистика. 2017 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://svitua.com.ua/news/201701/2236-perspektyvni-ukrayinci-dedali-chastishe-vyvizhdzhayut>.
4. *Варга Н.І.* Еміграційні настрої молоді Центрально-Східної Європи / Н.І. Варга, Б.Г. Гвоздецька, Н.О. Нікон // Габітус : наук. журнал / Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — 2020. — Вип. 12. — Т. 2. — С. 92—97.
5. *Варга Н.І.* Зайнятість молоді на пограниччях Центрально-Східної Європи / Н.І. Варга // Вісник Львівського університету / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Серія: Соціологічна. — 2016. — Вип. 10. — С. 174—182.
6. *Гвоздецька Б.* Вплив прикордонного статусу Львівщини на повсякденні практики молоді / Б. Гвоздецька // Молодіжна політика : проблеми та перспективи : зб. наук. праць / ред. С. Щудло, П. Дулош. — Дрогобич : Жешув : “Трек ЛТД”, 2016. — Вип. 7. — С. 173—177.

Надійшла до редакції 19.02.2021

Nataliia Varha, Bohdanna Hvozdetzka. *Mobility Students of the Higher Education Establishments at the Border Areas (according to the results of a sociological research)*

The article is devoted to the study and analysis the mobility among the students of higher education establishments in the border areas of Ukraine. The article are presented the results of a sociological research of students in the 2018/19 academic year. We observed that the trajectory of the respondents' professional plans is directed towards external labor migration, which will negatively affect the economic development of the regions due to the loss of promising labor.

Key words: *students, mobility, internships, border crossings, migration.*

CONTENTS

THE PRESS SERVICE OF THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE INFORMS	3
PRACTICAL WORKERS TAKE THE FLOOR	
Mykola Senchenko. From Gutenberg to the Computer Age.....	7
150 YEARS SINCE THE BIRTH OF LESYA UKRAINKA	
Tetiana Kobrzytska. Lesya Ukrainka in the Spiritual Space of Belarus	28
QUALITY OF EDUCATION	
Andrii Vitchenko, Anastasiya Vitchenko. National Quality Management Strategy for Higher Education in Ukraine: Inheritance or Competitiveness?.....	51
SCIENTISTS ANALYSE	
Viacheslav Ragoisha. The Prominent Teacher and Scholar Ivan Denisyuk in Ukrainian-Belarusian National Contacts	65
WELCOME TO THE DISCUSSION	
Kostiantyn Korsak, Yurii Korsak. Analysis of the Latest Attempts to Form a Strategy for Ukraine's Progress.....	79
UKRAINE AND WORLD	
Nataliia Varha, Bohdanna Hvozdetska. Mobility Students of the Higher Education Establishments at the Border Areas (according to the results of a sociological research)	94
Higher Education and Science: the Survey of Periodicals	103

Founder — The Ministry of education and science of Ukraine.

Publisher — Znannia Publishing Ltd.

Editorial Board: Kazymyr Levkivskyi, Kali Abdiev, Viktor Andrushchenko, Viktor Bazylevych, Volodymyr Bondar, Leonid Huberskyi, Roman Dodonov, Mykola Yevtukh, Taiana-Lidiia Deorditsa, Tetiana Kolomoets, Anatolii Konverskyi, Vasyl Kremen, Anatolii Kuzminskyi, Vasyl Kusherets, Ivan Nadolnyi, Ivan Prokopenko, Vasyl Tatsiy, Oleksandr Tymoshchuk, Olena Shevniuk, Valentyn Shcherbyna.

Редакційна колегія: Казимир Левківський (кандидат історичних наук, професор) — головний редактор, Калі Абдієв (доктор педагогічних наук, професор), Віктор Андрущенко (доктор філософських наук, професор, член-кор. НАН України), Віктор Базилевич (доктор економічних наук, професор, член-кор. НАН України), Володимир Бондар (доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України), Леонід Губерський (доктор філософських наук, професор, академік НАН України), Таяна-Лідія Деордіца (доктор педагогічних наук), Роман Додонов (доктор філософських наук, професор), Микола Євтух (доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України), Тетяна Коломoeць (доктор юридичних наук, професор), Анатолій Конверський (доктор філософських наук, професор, академік НАН України), Василь Кремень (доктор філософських наук, професор, академік НАН України), Анатолій Кузьмінський (доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України), Василь Кушерець (доктор філософських наук, професор, член-кор. НАПН України), Іван Надольний (доктор філософських наук, професор), Іван Прокопенко (доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України), Василь Тацій (доктор юридичних наук, професор, академік НАН України), Олена Шевнюк (доктор педагогічних наук, професор), Валентин Щербина (доктор юридичних наук, професор).